

EGALITATEA DE GEN ÎN REPUBLICA MOLDOVA: ÎNTRE DEZIDERATE ȘI REALITĂȚI

Liliana CUȘNIR, cercetător științific,
Centrul de Cercetări Demografice al INCE

The article presents an analysis of existing studies that reflect gender inequality on actors that influence the family's economic situation. The article reflects the persistence of unequal relations, which are often unfavorable to females in vocational training and their opportunities on the labour market compared to males. Currently, the Republic of Moldova has made progress in the gender inequality policy, which leads to a steady decrease of the Global Gender Gap Index and places Moldova on 26th place out of 144 countries (2016). The progress in gender equality is also reflected in the Gender Equality Index, which shows that although its value has improved, the increase is not insignificant, from 57 to 58 points.

According to the international experience, it is demonstrated that all effective development strategies place females in a central role, and their results make a substantial contribution to human development.

Keywords: *Human Development Index, Global Gender Gap Index, economy, labor market.*

Promovarea continuă și sistematică a principiului egalității de șanse între femei și bărbați constituie o preocupare pentru Republica Moldova. Demersurile pe care le face țara noastră, începute odată cu proclamarea independenței, legate de armonizarea legislației la standardele internaționale și europene, prevederile comunitare privind egalitatea de șanse și de tratament egal pentru femei și bărbați sunt semnificative. Participarea echilibrată pe piața muncii atât a femeilor cât și a bărbaților – în termeni de ocupare, salarizare, promovare și participare la formare continuă – este strâns legată de circumstanța familială. Cele menționate mai sus, mai depind și de divizarea rolurilor în familie și de îndeplinirea funcțiilor familiale, de aici și politicile pentru concilierea vieții profesionale cu cea familială și cea privată, precum și modul în care puterea economică este distribuită în societate. Cu toate că trăim într-o perioadă când familia și-a pierdut din relevanța socială a funcțiilor, grupul familial continuă să reprezinte unitatea socială fundamentală, pentru viața și viitorul individului. În așa mod gospodăria nu mai constituie entitatea majoră de producție, iar școala a preluat din activitatea educativă. Accesul la resursele materiale și financiare, la educație, la piața muncii sunt strâns legate între ele și se influențează reciproc, evidențiind gradul de democratizare a distribuirii rolurilor între femei și bărbați. În societate femeile și bărbații au diferite nevoi și interese, chiar și valorile atribuite “muncii femeilor” și “muncii bărbaților” sunt diferite. Aceste diferențe variază de la o societate la alta, de la o cultură la alta și de la o țară la alta. Analiza de gen asupra actorilor care influențează situația economică a familiei reflectă, la ora actuală, persistența unor raporturi inegale, de cele mai multe ori defavorabile femeilor.

În familiile tradiționale, soțul era singurul furnizor de venituri, acesta fiind principalul argument de stabilire a autorității paterne în familie. În societățile preindustriale, funcția economică a familiei era și mai pregnantă, deoarece întreaga familie era un producător de bunuri, bunuri care erau valorificate în vederea susținerii materiale a familiei. În societatea modernă, ambii soți sunt aducători de venituri în familie, ceea ce îi conferă acesteia un mai mare echilibru. Prin modificările survenite în ultima perioadă s-a schimbat și viziunea asupra cerințelor față de viață,

care la rândul său a dus la creșterea cheltuielilor atât la bărbați cât și la femei (Fig.1). Odată cu creșterea cheltuielilor au crescut și veniturile, însă aici putem menționa despre diferența de gen în aportul veniturilor și capacitatea de consum. Bărbații au un venit pe măsura cheltuielilor, în schimb femeile depășesc vizibil cheltuielile chiar dacă au un venit mai redus ca bărbații.

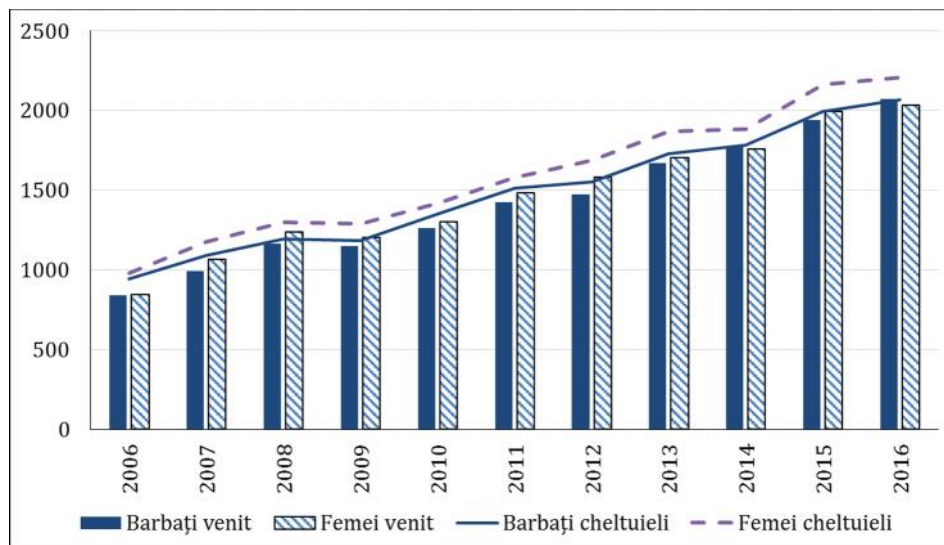

Figura 1. Veniturile și cheltuielile disponibile gospodăriilor pe sexe în perioada anilor 2006-2016

Sursa: Banca de date BNS.

În Republica Moldova, nivelul de trai și sărăcia sunt măsurate prin cheltuielile de consum ale populației, astfel considerându-se că bunăstarea gospodăriei este exprimată prin cheltuielile pe care aceasta poate să și le permită.

Modul variat de percepere și argumentare a schimbărilor care au parvenit în cadrul familiei, inclusiv și schimbările față de bugetul familial, au determinat oamenii de știință din societatea actuală la studierea minuțioasă a proceselor din cadrul familiei. Procesele de transformare ale familiei în Europa au fost în vizorul cercetătorului T. Sobotka, care pune accent pe procesele demografice și schimbările revoluționare ce au survenit în institutia familiei, schimbări care sunt percepute, frecvent, ca anomalii sau mutații indezirabile, care urmează să fie ajustate prin metodele ingineriei sociale [1].

În cazul Republicii Moldova, ca și în al altor țări în tranziție, situația familiilor a fost agravată de scăderea bruscă a nivelului de trai, șomaj, migrația de muncă, creșterea inaccesibilității locuințelor, în special pentru familiile tinere, diminuarea garanțiilor sociale, timpul prelungit de lucru (*ocupația dublă*) în scopul asigurării nevoilor materiale ale familiei, răspândirea comportamentului deviant (*alcoolism, narcomanie, violență în familie*) [2].

Implicarea femeilor în activitatea economică conduce la modificări semnificative ale conștiinței acestora în legătură cu schimbarea statutului lor ocupațional. Creșterea nivelului de educație și calificării profesionale, precum și independența materială au contribuit la activizarea necesităților de autoafirmare [3].

În această ordine de idei, putem menționa că un procent mai mare de femei

active pe piața muncii este important, întrucât poate constitui o sursă de dezvoltare economică și de creștere a nivelului de trai. Participarea activă a femeilor pe piața muncii constituie o importantă sursă de aprovizionare a forței de muncă și un aport substanțial la bugetul familial în condițiile actuale ale economiei de piață.

Pentru a exista, familia trebuie să-și asigure venituri suficiente pentru satisfacerea nevoilor de bază. Atât timp cât reușește acest lucru, ea se poate concentra mai mult asupra realizării celorlalte funcții. În caz contrar, se pune în pericol nu numai realizarea acesteia, ci însăși existența familiei ca instituție socială.

Studiile internaționale din domeniu demonstrează că toate strategiile eficiente de dezvoltare plasează femeile pe un rol central. Integrarea socială completă a femeilor aduce beneficii imediate în veniturile și economiile familiale, reinvestirile lor sunt în creștere, iar familiile sunt mai sănătoase și mai bine alimentate [4]. Așadar, aceasta ne sugerează că ce este benefic familiei este benefic pentru societate, iar investițiile în dezvoltarea umană vor putea fi observate peste o perioadă de timp mai lungă.

Conform rapoartelor "Human Development Report 2000" și "Human Development Report 2016", Republica Moldova rămâne a fi una din țările cele mai puțin dezvoltate din regiunea Europei și Comunitatea Statelor Independente, plasându-se pe poziția 107 din 188 de țări și teritorii conform Indicelui Dezvoltării Umane (IDU). Se poate menționa faptul că, spre deosebire de țara noastră, statele din regiune au cunoscut o ascensiune mai pronunțată a Indicelui Dezvoltării Umane în intervalul ultimilor ani. Printre regiunile în curs de dezvoltare, Europa și CSI înregistrează cel mai mare Indice al Dezvoltării Umane și se bucură de o creștere consecventă a dezvoltării umane (Fig. 2).

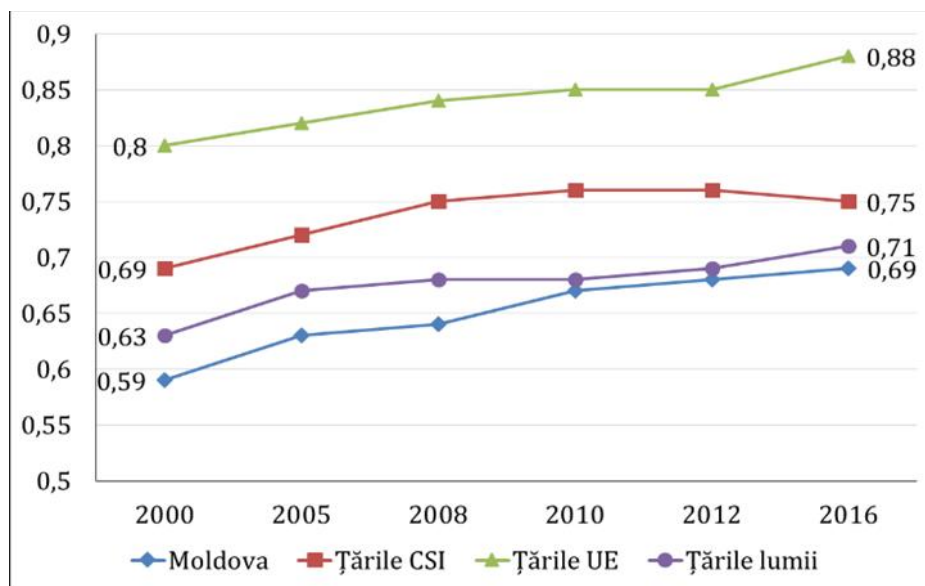

Figura 2. Indicele de dezvoltare umană pentru anii 2000-2016 pentru Republica Moldova, țările CSI, țările UE și țările lumii

Sursa: Human Development Report.

Valoarea de 0,69 plasează țara noastră în topul categoriei de dezvoltare umană medie. De-a lungul ultimului deceniu, valoarea Indicelui Dezvoltării Umane al țării s-a menținut relativ constant, cu o creștere evidentă către anul 2016, de la 0,59

înregistrat în 2000 la 0,69 obținut în 2016. Dacă reflectăm IDU în bază de gen pentru Republica Moldova, atunci observăm că valoarea acestuia plasează țara noastră în grupul 1, care include țările cu egalitate sporită dintre femei și bărbați în ceea ce privește realizările dezvoltării umane. Indicele Dezvoltării Umane pentru femei față de bărbați pentru Republica Moldova este de 1,010: 0,702 pentru femei în comparație cu 0,695 pentru bărbați. Decalajul reflectă pierderea în dezvoltarea umană în funcție de diferențele dintre statutul bărbaților și cel al femeilor. Cu cât este mai mare diferența între sexe în dezvoltarea umană, cu atât este mai mic Indicele Dezvoltării de Gen (IDG) al unei țări, în comparație cu IDU. Astfel, raportat la Indicele Decalajului de Gen (*Gender Gap Index*)²¹ care plasează Moldova pe locul 26 din 144 de țări (în 2016), observăm că în ultimii ani Republica Moldova înregistrează un progres în politica inegalității de gen, ceea ce duce la o diminuare constantă a Indicelui Decalajului de Gen (GGI), fapt determinat în special de creșterea nivelului de educație și emanciparea politică a femeilor (Tabelul 1).

Tabelul 1. Indicele Decalajului de Gen (Gender Gap Index GGI) în anii 2006-2016

GENDER GAP INDEX (GGI)	TOTAL		PARTICIPAREA ECONOMICĂ		NIVELUL EDUCAȚIONAL		SĂNĂTATEA ȘI SUPRAVIETUIREA		EMANCIPAREA POLITICĂ	
	Rating (R)	Valoarea(V)	(R)	(V)	(R)	(V)	(R)	(V)	(R)	(V)
GGI 2016 (din 144 țări)	26	0,741	15	0,795	52	0,996	40	0,979	58	0,196
GGI 2015 (din 145 țări)	26	0,742	18	0,797	50	0,996	42	0,979	58	0,195
GGI 2014 (din 142 țări)	25	0,740	11	0,808	56	0,995	37	0,979	59	0,180
GGI 2013 (din 136 țări)	52	0,704	32	0,741	74	0,991	34	0,979	87	0,104
GGI 2012 (din 135 țări)	45	0,710	21	0,761	42	0,996	34	0,979	85	0,104
GGI 2011(din 135 țări)	39	0,708	14	0,764	64	0,991	1	0,980	88	0,099
GGI 2010 (din 134 țări)	34	0,716	10	0,771	66	0,990	1	0,980	69	0,124
GGI 2009 (din 134 țări)	36	0,710	26	0,732	63	0,993	41	0,979	64	0,137
GGI 2008 (din 130 țări)	20	0,724	2	0,802	35	0,998	38	0,979	68	0,118
GGI 2007 (din 128 țări)	21	0,717	5	0,778	41	0,994	37	0,979	56	0,117
GGI 2006 (din 115 țări)	17	0,712	2	0,760	37	0,994	1	0,979	50	0,117

Sursa: The Global Gender Gap Report.

Raportul Global Gap Index cuantifică amploarea diferențelor de gen și

²¹ GGI (*Gender Gap Index*) – indice standard ce stabilește pentru fiecare țară diferența de gen raportată la domeniul economic, politic, educație și sănătate, oferind un clasament al țărilor care să permită o comparație eficientă între regiuni.

urmărește progresul lor în timp, acordând o atenție specială diferențelor relative dintre femei și bărbați în patru domenii-cheie: sănătate, educație, economie și politică din 144 de țări. Studiul arată că diferențele de gen în Republica Moldova sunt prezente în toate cele patru domenii.

Un alt indice care ilustrează diferența de gen în Republica Moldova este Indicele Egalității de Gen (IEG)²². Deși în comparație cu anii 2009 și 2015, valoarea indexului egalității de gen s-a îmbunătățit, totuși această creștere nu este nesemnificativă (*de la 57 la 58 puncte*). Este de menționat faptul că în 2016 doar un singur domeniu (*accesul la resurse*) a trecut pragul de 70 de puncte, comparativ cu câte două domenii în anii 2009 (*accesul la resurse și sănătatea*) și 2015 (*accesul la resurse și sănătatea*). Nivelul egalității de gen în domeniul sănătății înregistrează scăderi semnificative. Valorile indexului pentru domeniul sănătății au scăzut concomitent în fiecare an (*de la 73 de puncte în 2009 la 71 în 2015 și 69 în 2016*). Creșterea indexului egalității pentru anul 2016 se datorează în mare parte îmbunătățirii percepțiilor față de rolul femeii în societate (*Fig. 3*). Putem concluziona că, de fapt, nivelul egalității de gen în Republica Moldova s-a îmbunătățit datorită percepției cetățenilor față de rolul femeii în societate, conform subindicatorilor care calculează indicatorul *Percepții și stereotipuri*. În viziunea cetățenilor s-a schimbat percepția că femeile sunt mai puțin capabile și nu pot ocupa funcții de conducere, la fel este în descreștere și percepția că destinul femeii este casa și familia.

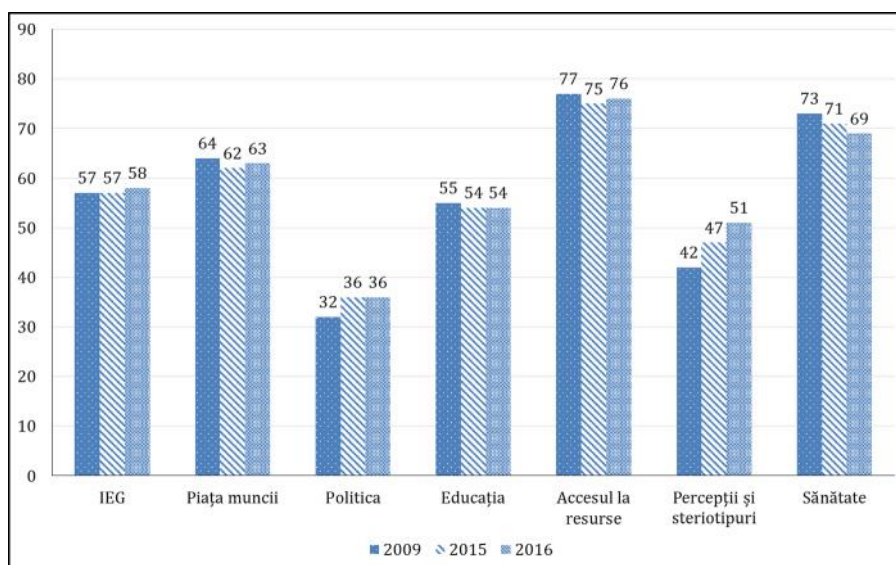

Figura 3. Indexul Egalității de Gen în Republica Moldova în anii 2009, 2015 și 2016

Sursa: Raportul Indexul egalității de gen 2016.

http://www.progen.md/files/1857_indexul_egalitatii_de_gen_2016.pdf

²² *Indexul Egalității de Gen este calculat în baza a 31 de indicatori de impact grupați în șase categorii relevante, cum ar fi: (I) Piața Muncii, (II) Politică, (III) Educație, (IV) Accesul la Resurse, (V) Percepții și Stereotipuri, (VI) Sănătate. Pentru fiecare domeniu este calculat un sub index, care poate varia de la 0, indicând o inegalitate totală între femei și bărbați, și 100 indicând o egalitate de gen perfectă. Astfel, cu cât indicele calculat este mai aproape de 100, cu atât nivelul egalității de gen pe acel domeniu este mai înalt.*

Portretul statistic al femeilor și bărbaților din Republica Moldova ne arată că femeile ocupă o pondere mai mare în ceea ce privește numărul populației și această situație rămâne neschimbată în ultimii zece ani. Se remarcă scăderea populației în vârstă aptă de muncă și creșterea peste aceasta (Fig. 4). Aceasta se poate datora creșterii speranței de viață la naștere, care timp de 5 ani a crescut cu 3 ani pentru femei.

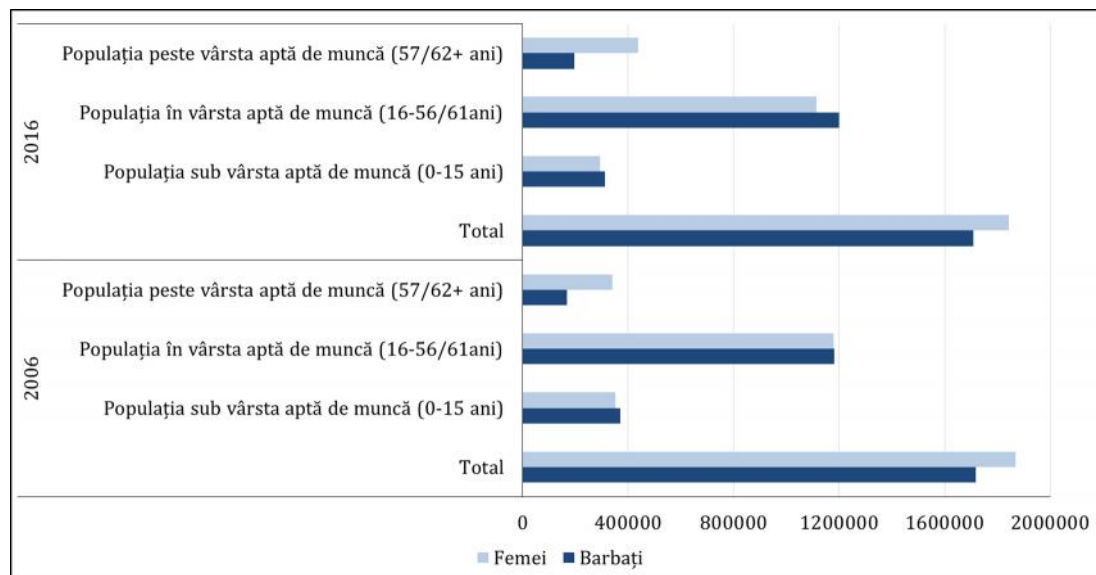

Figura 4. Numărul mediu a populației pe principalele grupe de vârstă în 2006 și 2016

Sursa: Banca de date BNS.

Datele oferite de Biroul Național de Statistică ilustrează faptul că femeile trăiesc mai mult decât bărbații în medie cu opt ani, speranța de viață la naștere fiind de 75,5 ani pentru femei și 67,5 ani pentru bărbați (Fig. 5). Acest decalaj se datorează nivelului mai înalt al mortalității premature a bărbaților, în special a celor în vârstă aptă de muncă.

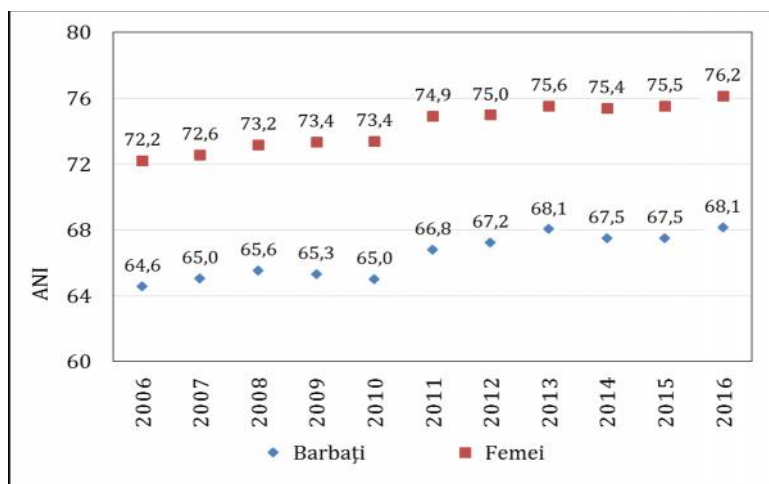

Figura 5. Speranța de viață la naștere pe ani, medii și sexe

Sursa: Banca de date BNS.

Referindu-ne la grupul de vârstă apt de muncă, conform datelor BNS, în ultimii 10 ani se observă o descreștere a numărului femeilor din acest grup. Ponderea femeilor în totalul populației ocupate este practic egală cu cea a bărbaților și se menține pe parcursul ultimilor ani la același nivel (49,6% femei și 50,4% bărbați). Rata de inactivitate economică în rândul femeilor înregistrează valori superioare (59,9%) în comparație cu bărbații (54,6%). Inactivitatea în rândul femeilor de vârstă reproductivă este determinată de retragerea de pe piața muncii după nașterea copilului pentru îndeplinirea responsabilităților familiale.

Tabelul 2. Rata de inactivitate economică a populației de 15 ani și peste, divizată pe categorii de inactivitate (pe vârste și sexe, 2016)

Grupe de vârstă	Categoriile de inactivitate	Bărbați	Femei	Diferența
15-24 ani	<i>Elev, student</i>	48,6	57,7	-9,1
	<i>Pensionar</i>	1,8	1,0	0,8
	<i>Casnic(ă)</i>	0,3	12,1	-11,8
	<i>Plecat peste hotare</i>	16,9	6,3	10,6
	<i>Altă situație</i>	11,2	5,3	5,9
25-49 ani	<i>Elev, student</i>	0,8	1,1	-0,3
	<i>Pensionar</i>	4,3	2,7	1,6
	<i>Casnic(ă)</i>	0,5	20,9	-20,4
	<i>Plecat peste hotare</i>	21,5	9,8	11,7
	<i>Altă situație</i>	17,8	10,0	7,8
50-64 ani	<i>Elev, student</i>	-	-	-
	<i>Pensionar</i>	22,5	39,7	-17,2
	<i>Casnic(ă)</i>	0,6	2,4	-1,8
	<i>Plecat peste hotare</i>	6,0	5,6	0,4
	<i>Altă situație</i>	13,2	8,0	5,2

Sursa: BNS.

Clasificarea pe categorii de activități ne arată că cea mai mare diferență de inactivitate economică între femei și bărbați se depistează la femeile casnice la grupul de vârstă 25-49 de ani cu 20,4% mai mult decât la bărbați, și la grupul de vârstă 15-24 de ani cu 11,8% mai mult ca bărbații (Tabelul 2). La fel observăm și diferența de inactivitate din cauza încadrării în învățământ a femeilor ceea ce ne sugerează ideea că femeile ocupate au un nivel de studii mai înalt decât al bărbaților: 27,4% din ele au studii superioare și 48,9% - medii de specialitate, în timp ce printre bărbați acești indicatori constituie, respectiv, 19,2% și 53,3%, conform datelor oferite de Biroul Național de Statistică.

Băieții tind să opteze pentru profesii și specialități care nu necesită o perioadă mare de studii și care le oferă oportunitatea mai timpuriu să iasă pe piața muncii pentru a avea un câștig financiar. Acest fapt se explică în mare parte prin rolul de gen atribuit bărbaților, unde se evidențiază stereotipul precum că *este mai mult de datoria bărbaților să aducă bani în casă*.²³ Aceasta îi determină pe tinerii de gen masculin să

²³ Raportul "Indexul Egalității de Gen 2016", p-12.

decidă în favoarea studiilor de scurtă durată și a specialităților în care venitul potențial este mai mare. Fetele, însă, sunt orientate să prioritizeze viața de familie și astfel pledează pentru opțiuni de carieră care le-ar permite să combine mai ușor viața profesională cu cea de familie. Aceasta este o dovadă că în Moldova femeile mai mult ca bărbații continuă studiile. Rolurile de gen în familie determină într-o mai mare măsură opțiunile de carieră ale tinerilor. Studiile sunt de fapt singura posibilitate pentru femei de a-și ridica competitivitatea pe piața muncii. Gradul de participare a populației feminine pe piața muncii este determinat în mare măsură de factori culturali, de statutul femeii în societate, de tradiție sau religie. Factorii demografici, precum nupțialitatea, fertilitatea, influențează de asemenea rata de activitate feminină, existând o corelație între ciclul de viață familială și tipul ratei de activitate.

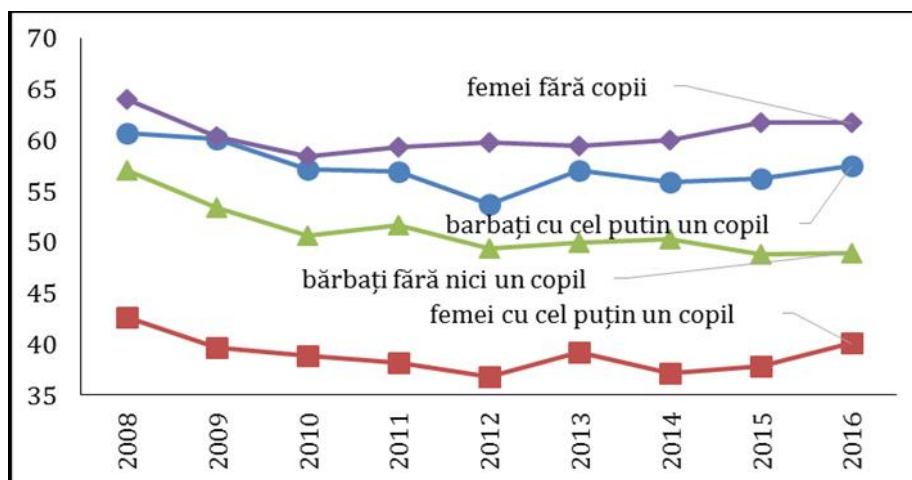

Figura 6. Rata de ocupare a bărbaților și femeilor (25-49 ani) cu sau fără copil de vârstă preșcolară

Sursa: BNS.

Rata de ocupare a femeilor depinde de mai mulți factori, inclusiv dacă au sau nu copii sub 16 ani. Astfel, pentru femeile în vârstă de 25-49 ani cu cel puțin 1 copil (*sub 16 ani*) rata de ocupare este de 41,4%, în timp ce pentru femeile fără copii rata de ocupare atinge valoarea de 62,8%. La bărbați această diferență nu este atât de mare, însă oricum persistă, la bărbații cu cel puțin un copil, rata de ocupare este de 59,2%, iar la cei fără copii are o valoare de 49,8%. Este evidentă diferența de încadrare în câmpul muncii în funcție de responsabilizarea paternă. Apariția unui copil în viața unui bărbat stimulează necesitatea de a munci. Rata de ocupare este determinată și de vârsta copilului/copiilor, de cele mai dese ori femeile își asumă responsabilitățile de îngrijire a copiilor și, respectiv, rata de ocupare a femeilor cu copii de până la doi ani constituie 15,3%, față de 53% la bărbați (*conform BNS*).

Un alt factor care determină potențialul economic al familiei este determinat de corelarea directă cu nivelul de educație, dar la fel de mult depinde și de mediul de trai. Deteriorarea capitalului social în mediul rural din Moldova are amprente asupra întregii familii, dar mai mult asupra bărbaților. Dacă analizăm rata de ocupare pe medii de reședință, atunci observăm diferențe de gen dintre orașe și sate. La sate rata de ocupare a bărbaților este mai mică decât la oraș, ceea ce se datorează lipsei locurilor de muncă pentru bărbați în zonele rurale. La oraș rata de ocupare este mai mică în rândul femeilor decât la sate, datorită concentrației mai mare a populației

tinere cu copii mici la oraș.

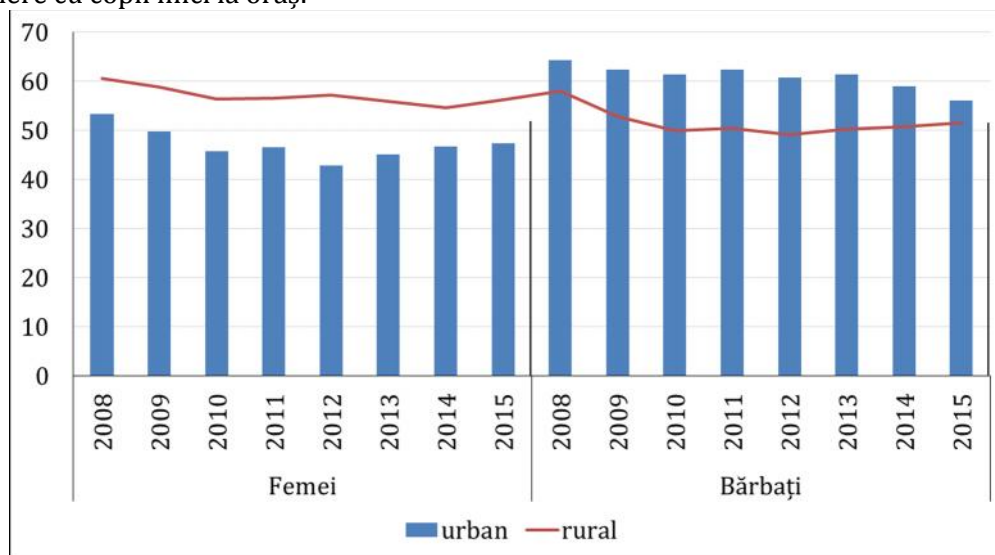

Figura 7. Rata de ocupare a populației cu vârsta de 25-49 de ani, pe sexe și medii de reședință

Sursa: BNS

Un aspect important care necesită a fi luat în considerație pentru sporirea angajării bărbaților din mediului rural este necesitatea creării locurilor de muncă pentru bărbați prin direcționarea resurselor existente și atragerea celor externe spre dezvoltarea și consolidarea infrastructurii sociale a localităților rurale.

Referindu-ne la vulnerabilitatea femeilor în funcție de nivelul de trai prin prisma educației dobândite, observăm că, cu cât nivelul de educație este mai redus, cu atât crește riscul de șomaj. Nivelul de educație al femeilor din localitățile rurale este mult mai redus în raport cu cel a femeilor din orașe. Un procent mai mic al femeilor din mediul rural dispun de studii superioare, în schimb este mai mare numărul femeilor cu studii medii de specialitate sau secundar-profesionale. Acest fapt nicidecum nu relatează asupra tendințelor reduse ale fetelor din mediul rural de a studia, ci este dictată de oportunitățile ulterioare de a aplica la sate cunoștințele obținute în rezultatul studiilor. Astfel, posibilitățile de angajare a femeilor de la sat, de a dezvolta activități pentru a obține venituri mai mari sunt mai mici în comparație cu cele ale femeilor de la orașe, continuând să amplifice fenomenul migrării femeilor instruite din sate la oraș.

Femeile ocupate au un nivel de pregătire mai înalt decât al bărbaților: 27% din ele au studii superioare și 17% medii de specialitate, în timp ce printre bărbați acești indicatori constituie 22% și respectiv 11% (Fig. 8). Femeile, în comparație cu bărbații, dețin ponderi net superioare în totalul persoanelor ocupate cu studii superioare (55% femei față de 45% bărbați) și a celor cu studii medii de specialitate (61% femei și 39% bărbați).

Funcția economică a familiei depinde de decizia femeilor în favoarea nașterii unui copil, care, la rândul său, este determinată de importanța atribuită factorilor care determină potențialul economic al familiei. Factorul ocupațional (*oportunitățile de angajare*) și cel economic (*situația financiară*) cel mai frecvent sunt apreciați de către femei ca fiind mai vulnerabili la o înrăutățire în cazul apariției unui copil.

Femeile care au un serviciu apreciază mai înalt posibilitățile materiale prezente ale familiei (*ocupația economică a femeii ca sursă suplimentară de venit*), cât și cele viitoare, în cazul în care va fi posibilă reîntoarcerea la serviciu. Dacă nașterea primului copil are loc indiferent de condiții, atunci dorința femeii ocupate de a naște cel de-al doilea copil depinde mult de factorii economici și ai bunăstării familiale în susținerea acestei intenții. Se atestă și faptul că apariția unui copil în viața bărbaților are un rol primordial la încadrarea în câmpul muncii. Responsabilizarea față de creșterea, educarea și, nu în ultimul rând, întreținerea unui copil stimulează accentuat decizia de a activa.

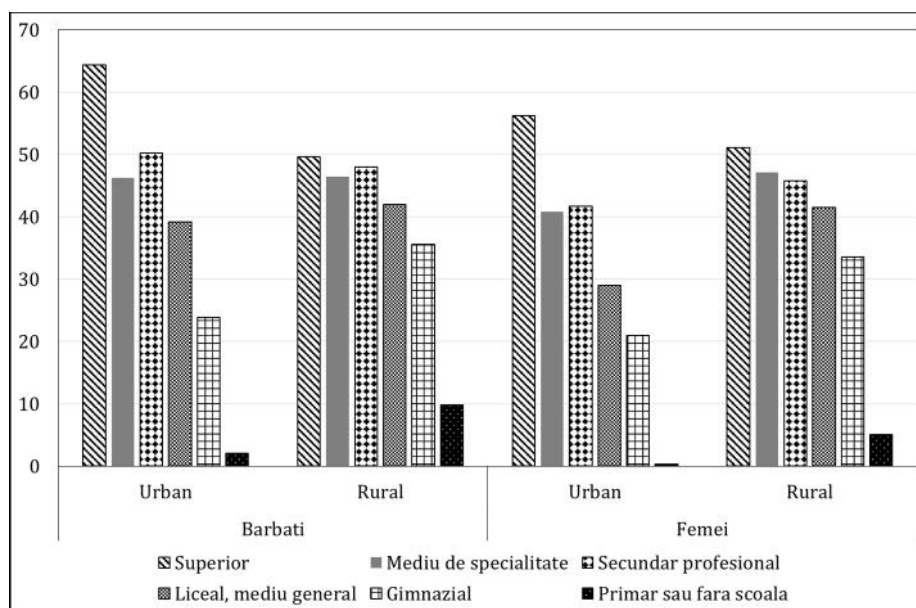

Figura 8. Rata de ocupare după nivelul de instruire pe medii și sexe pentru anul 2016

Sursa: BNS.

În condițiile diminuării nivelului de trai al populației cauzat de situația grea din mediul rural, cât și nivelul scăzut de educație au un impact substanțial asupra încadrării în câmpul muncii ulterior și a situației economico-financiare a familiei. Implementarea continuă a programelor de reabilitare economică rurală vor asigura o dezvoltare durabilă a satelor din Republica Moldova. Politica actuală a statului este orientată spre dezvoltarea afacerilor în mediul rural, promovarea culturii antreprenoriale, scopul de a genera locuri noi de muncă.

Decalajul dintre politicile pentru egalitatea de gen implementate deja și o egalitate eficientă face necesar ca autoritățile să pună în aplicare politici orientate spre garantarea egalității. Pentru eficientizare, politicile de luptă împotriva inegalităților trebuie monitorizate, puse în aplicare, evaluate periodic precum și actualizate. În consecință, statul trebuie să revizuiască modelul tradițional de egalitate care vizează doar egalitatea pe piața forței de muncă. Acesta trebuie înlocuit cu un model alternativ (*feminin*) de egalitate, a cărui premisă de bază să o constituie prioritatea pentru nivelul de trai, nivelul de educație și îngrijire a familiei. Aceasta înseamnă că structurile economice și sociale ar trebui să fie treptat adaptate la

nevoile umane astfel încât bărbații și femeile să își poată combina egal activitățile. Aceasta presupune flexibilitate, astfel încât organizarea muncii și programele de lucru să se adapteze la nevoile sociale. Pentru atingerea obiectivelor privind participarea femeilor la viața economică este necesară promovarea unei redefiniri nediscriminatorii a rolurilor femeilor în toate domeniile vieții, precum educația, cariera, ocuparea forței de muncă. Participarea femeilor la activitatea economică este esențială nu numai pentru motive de echitate, ci și ca un element strategic. Dacă se va reuși să fie utilizat potențialul întregii societăți vom avea parte de o alocare eficientă a resurselor nu numai financiare, dar și umane. Consolidarea participării femeii în domeniul educației, ocupării forței de muncă, proprietății au impact puternic asupra dezvoltării economice.

Referințe bibliografice

1. SOBOTKA T., LUTZ W. Misleading Policy Messages from the Period TFR: Should We Stop using It. In: European demographic Research Papers 4. Vienna: Vienna Institute of demography of the Austrian Academy of Sciences, 2009.
2. PAHOMI I. Transformarea familiei în Republica Moldova: convergența și divergența în contextul tendințelor europene. În: Analele Institutului Național de Cercetări Economice. Chișinău, 2015, p-103.
3. GAGAUZ O. Familia contemporană între tradițional și modern. Chișinău („Tipogr.-Sirius” SRL) 2011, p.-14.
4. BUCIUCEANU-VRABIE M. Pregătirea profesională a potențialului uman și echitabilitate de gen pe piața muncii. Publicat în: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice. Chișinău, 2014, nr.1, p.111-121.
5. Human Development Report http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2016_report_russian_web.pdf
6. Global Gender Gap Report <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/economies/#economy=MDA>
7. Indexul Egalității de Gen 2016 http://www.progen.md/files/1857_indexul_egalitatii_de_gen_2016.pdf